

Okul Bahçelerinin Düzenlenmesinde İlkokul ve Ortaokul Öğrencilerinin Görüşleri*

Ergün Kaya¹, Mustafa Aydın Başar²

Özet: Okullarda eğitim öğretim faaliyetleri için okul bahçesi düzenlemeleri önemli bir yere sahiptir. Bu düzenlemeler yapılırken de öğrencilerin istekleri göz önünde bulundurulmalıdır. Çanakkale ve ilçelerinde uygulanan bu çalışma, ilkokul ve ortaokullarda öğrenim gören öğrencilerin okul bahçelerinde neler görmek istediklerini incelemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. İlişkisel tarama modelinin kullanıldığı bu çalışmada, nitel ve nicel boyutlarıyla karma araştırma yöntemi ele alınmıştır. Örneklemde Çanakkale ve ilçelerindeki toplam 12 ilkokulun ve 12 ortaokulun öğrencileri çalışmaya dahil olmuştur. İlkokullarda 3. Sınıf öğrencileri, ortaokullarda ise 6. Sınıf öğrencileri yer almaktadır. Çalışmadaki ilkokul ve ortaokulların bu sınıflarında öğrenim gören toplam 414 öğrencinin boş bir kâğıda hayalini kurdukları okul bahçesini çizmeleri istenmiştir. Yapılan çizimlerin, görsel metin betimlemesiyle analiz ve değerlendirme sonuçları tablolar halinde gösterilmiştir. Tablolar eşliğinde ilkokul ve ortaokul öğrencilerinin çizimlerinin karşılaştırılması yapılmıştır. Yine, çalışmadaki kız ve erkek öğrencilerin çizimlerinin benzer ve farklı yönleri ortaya çıkarılmıştır. Çalışmaya katılan öğrencilerin çizimleri değerlendirilerek yedi alana ayrılmıştır. Öğrencilerin yaptığı çizimler arasında en çok futbol sahası, ağaçlar, yüzme havuzu, basketbol sahası, salıncak, kantin, sağlık odası, oturma bankları, çiçekli alan ve çim zemin çizimleri yapılmıştır. Ayrıca, çizimler arasında meyve suyu-süt çeşmesi, at binme yeri ve buz pisti gibi farklı istekler de ortaya çıkmıştır. Bu çalışmaya göre başta Çanakkale olmak üzere tüm Türkiye’de okul bahçelerinin düzenlenmesinde öğrencilerin de fikirlerinin alınması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Okul bahçesi, öğrenci çizimleri, cinsiyet

Geliş Tarihi: 28.04.2022 – **Kabul Tarihi:** 20.06.2022 – **Yayın Tarihi:** 30.06.2022

DOI: 10.29329/mjer.2022.481.2

* Bu çalışma, yüksek lisans tezinden üretilmiş ve çalışma, 13-15 Mayıs 2022 tarihlerinde Ayvalık – Balıkesir’de düzenlenen “Lisansüstü Öğretmen Çalışmaları Kongresi”nde yakın içerikle bildiri olarak sunulmuştur.

¹ **Ergün Kaya**, Class Teacher, Ministry of National Education, ORCID: 0000-0002-7458-2854

Correspondence: ergunk17@gmail.com

² **Mustafa Aydın Başar**, Assist. Prof. Dr., Educational Science, Çanakkale Onsekiz Mart University, ORCID: 0000-0003-3678-4647

OPINIONS OF PRIMARY AND SECONDARY SCHOOL STUDENTS ON THE ARRANGEMENT OF SCHOOLYARDS

Abstract: Schoolyard arrangements have an important place for educational activities in schools. While making these arrangements, the wishes of the students should be taken into consideration. This study, implemented in Çanakkale and its districts, was carried out to examine what primary and secondary school students designed in their schoolyards. In this study, in which the relational screening model was used, the mixed research method with its qualitative and quantitative dimensions was discussed. In the sample, students from 12 primary and 12 secondary schools in Çanakkale and its districts were included in the study. There are 3rd grade students in primary schools and 6th grade students in secondary schools. A total of 414 students studying in these classes of primary and secondary schools in the study were asked to draw the schoolyard they dreamed of on a blank sheet of paper. Analysis and evaluation results of the drawings are shown in tables with visual text descriptions. The drawings of primary and secondary school students were compared with the tables. Again, similar and different aspects of the drawings of male and female students in the study were revealed. The drawings of the students participating in the study were evaluated and divided into seven areas. Among the drawings made by the students, mostly football field, trees, swimming pool, basketball court, swing, canteen, health room, sitting benches, flowered area and grass ground were drawn. In addition, different requests such as juice-milk fountain, horse riding place and ice rink emerged among the drawings. According to this study, students' opinions are expected to be taken in the arrangement of schoolyards in Turkey, especially in Çanakkale.

Keywords: Schoolyard, student drawings, gender.

GİRİŞ

Çocukların potansiyellerinin ortaya çıkarılması ve geliştirilmesi için okulların önemi her geçen gün artmaktadır. Bunların oluşturulmasında okul, sadece dört duvar olarak düşünülmemelidir. Okul kavramı yeniden oluşturulmalı, okul ile bahçeleri yeni ve farklı yaşam alanına dönüştürülmelidir. Bunun için T.C. Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) da “Okul bahçelerinin Tasarım-Beceri Atölyeleri ile bağlantılı olarak yeniden tasarlanıp yaşam alanlarına dönüştürülmesi sağlanacaktır.” ifadesini kullanarak 2018 yılında hazırladığı *2023 Eğitim Vizyonu*’nda bu dönüşümün oluşturulmasının gerekliliğini vurgulamaktadır.

T.C. Millî Eğitim Bakanlığı, *2023 Eğitim Vizyonu*’nda (MEB, 2018) okul ve çevrenin ortak hareket ederek eğitimde iyileşme yoluna gidilmesine vurgu yapmıştır. Her öğretmenin öncelikle sınıfı ve okulu bu iyileştirmelerde başrolde olmalıdır. Bu sebeple okulların, eğitim sistemimizin içinde buldukları çevre olan köy, mahalle, ilçe, il, hatta sosyal çevre öncelikleri doğrultusunda amaç ve hedefleri sahiplenmeleri ve bu amaç/hedefleri uygulamak için çalışmalarını düzenlemeleri, sistemin tamamında iyileşme sağlanmasının ön şartıdır.

Karakaya ve Kiper (2013)’e göre okul binaları kadar okul bahçeleri de önemlidir. Çocukların kaliteli okul bahçelerine ihtiyaçları vardır. Okul bahçeleri ile binaları birbiriyle bağdaşmış olmalıdır.

Çünkü okul bahçelerindeki açık hava etkinlikleri; çocukların büyümelerine, sağlıklı yaşamalarına, oyunlardan keyif almalarına; bunlarla bağlantılı olarak da iyi bir eğitim almalarına sebep olur.

Ders dinleme esnasında sınıf içerisinde hareketsiz kalan öğrenciler ve öğretmenler hem fiziksel hem de psikolojik yorgunluklarını okul bahçesinde atabilirler. Çocukların oyun gereksinimlerinin karşılanması için öğrenciler, bahçede temiz havayı soluyup rahatlar ve böylece canlılık kazanırlar. Okul bahçesi aynı zamanda toplumsal etkileşimin yoğun olarak yaşandığı, tüm okul üyelerinin bulunduğu bir ortamdır. Akran gruplarıyla uygun bir ortamda kaynaşan öğrenci; yeni arkadaşlar edinme, grubun elemanı olma, gruba ait olma, grubun kurallarını belirleme ve kurallara uygun davranma gibi bazı davranışlarını bu ortamda değiştirip geliştirebilir (Başar, 2003).

Algan (2008)'a göre her yaştaki çocuğun gelecekte ruhsal ve fiziksel açıdan sağlıklı bir vatandaş olarak yetişebilmeleri adına duygusal, fiziksel, sosyal ve zihinsel becerilerini geliştirebilecekleri imkân ve ortamlara gereksinimleri vardır. Bu gereksinimlerin geliştirilebilmesi için; eğitim-öğretim, etkinlik, oyun, spor, sosyal-kültürel etkinlikler ile belirli günler ve haftalar etkinlikleri, kutlama ve törenlere yönelik birçok faaliyet aynı ortamda düşünülmelidir. Bu faaliyetlerin neredeyse tamamının uygulanabileceği en faydalı ve en uygun alan ise okul bahçeleridir.

Tepebağ ve Aktaş Arnas (2017), doğal oyun ve açık öğrenme ortamlarının çocukların kendi kontrollerini düzenlemeyi geliştirdiği, kaba motor hareketleri geliştirdiği, beslenmeyi iyileştirdiği, bitkilerin yetişme ve gelişme süreçlerini anlamayı sağladığını vurgulamaktadır.

Okul bahçeleri, öğrencilerin başta fiziksel olmak üzere ruhsal ve zihinsel gelişimlerine destek olan sosyal mekânlardır. Özellikle eğitimin sürdürülebilirliğinin sağlanması ve eğitim seviyesinin artırılmasında okul bahçeleri önemli bir paya sahiptir (*Kaçan, Halmatov ve Kartaltepe*, 2017).

2011'deki çalışmasında *Özdemir*, okul bahçelerinin özellikle sosyal etkileşim, sosyal paylaşım ve çevresindekileri keşfetme alanı olduğunu vurgulamaktadır. Öğrencilerin okuldaki zamanları içerisinde vakit harcadıkları okul bahçeleri, sadece temiz hava alma alanı olarak değerlendirilmemektedir. Çocuklar için okul bahçeleri, aynı zamanda öğrenme, dinlenme, etkileşimde bulunma, yaşama ortamı, hareket, oyun, sosyal öğrenme ile doğayı keşfetme ortamı olduğunu belirtmiştir.

Çocukların, okul bahçelerinde kendiliğinden bulunabilecek veya ekilecek çok çeşitli otları, çalıları, bitkileri, böcekleri, ağaçları ve doğal malzemeleri keşfetmeye ihtiyaçları vardır. Bunlar arasında bilimsel deneyler, sanat projeleri ve uygulamalı çevre eğitimleri yapılabilmelidir. *21st Century School Fund* (2011), çocukların doğal ortamlarında bulunan bitkilerin ve küçük hayvanların keşfedilmesine imkân sağlanması gerekliliğine vurgu yapmaktadır. Bunun da deneyler ve projeler vasıtasıyla uygulamaya geçebileceğini açıklamaktadır.

Peyzaj alanındaki profesyonellerden destek alınması gerektiğini savunan *Akgül Gök* (2012), Isparta kenti örneğiyle okul bahçesi düzenlemelerinin doğa bilinciyle yapılmasını ön plana çıkarmıştır. Doğayı koruma ve kollama bilincinin küçük yaşlarda kazanıldığından yola çıkılarak, şehir alanında

çocukların genellikle kullandıkları okul bahçeleri için tasarlanacak çalışmaların doğal süreçte ön plana çıkarılması, göz önüne alınması gereken önemli konulardan biridir.

Bu araştırmada “İlkokul ve ortaokul öğrencilerinin okul bahçe düzenlemesi hakkındaki düşünceleri nelerdir?” problemine cevap aranmıştır. İlkokul ve ortaokul öğrencilerinin okul bahçe düzenlemeleri ile ilgili düşüncelerini belirlemek, ilkokul ve ortaokuldaki öğrenciler ile kız ve erkek öğrencilerin ortak ve farklı görüşlerini ortaya koymak amacıyla bu araştırmanın yapılması planlanarak uygulamaya konulmuştur.

Araştırmanın alt problemleri ise şunlardır:

1. İlkokul öğrencilerinin, okul bahçesi için çizim yaptıkları alanlar nelerdir?
2. Ortaokul öğrencilerinin, okul bahçesi için çizim yaptıkları alanlar nelerdir?
3. İlkokul öğrencilerinin okul bahçelerindeki alanlar ve donanımları hakkındaki düşüncelerini ifade ettikleri çizimlerin içeriğinde neler vardır?
4. Ortaokul öğrencilerinin okul bahçelerindeki alanlar ve donanımları hakkındaki düşüncelerini ifade ettikleri çizimlerin içeriğinde neler vardır?

YÖNTEM

Araştırmada hem nitel hem de nicel yaklaşımların bir arada olduğu; ilişkisel tarama modelinde nicel ve nitel boyutlarıyla karma model yöntemi kullanılmıştır. Araştırma yönteminin bu şekilde oluşturulmasının en önemli gerekçesi, araştırmanın içerisindeki farklı teknikleri harmanlayabilmektir.

Araştırmanın birinci aşamasında ilkokul ve ortaokul öğrencilerinin bir okul bahçesinde hayal ettikleri donanımların çizimleri öğrenciler tarafından resmedilerek nitel çalışma şeklinde görsel metin betimlemesi yapılmıştır. Bu aşama, ilkokul 3. sınıf ve ortaokul 6. sınıf öğrencilerinin okul bahçesinde görmek istedikleri nesnelere ile bu nesnelere düzenlemelerini resim yoluyla ifade ettikleri kısımdır. Öğrencilerin okul bahçesinde görmek istediği nesnelere çizilmiş, renklendirilmiş ve isteğe göre boyanmıştır. Yapılan bu çalışma, çizdikleri resimlerin betimlenmesine yönelik nitel bir çalışmadır.

Araştırmada öğrencilerin görsel nesne çizimleri 7 (yedi) alana ayrılarak gruplandırılmıştır. Bu alanlar şunlardır:

1. Sportif Alan
2. Eğitimsel - Oyunsal Alan
3. Sosyal – Kültürel Alan
4. Sanatsal Alan
5. Yönetimsel Alan
6. Doğa – Yeşillik Alan
7. Sağlık Alanı

Öğrencilerin çizimlerinin analiz edilip sözel betimleme yapılması nitel çalışmanın bir parçasıdır. Bu nitel değerlendirme daha sonra istatistik programı vasıtasıyla nicel verilere dönüştürülmüş ve hangi öğrencinin hangi nesneyi çizdiği sayısal ifadelerle belirtilmiştir. Daha sonra gerekli analiz ve değerlendirmeler yapılmıştır. Böylece çalışmadaki tüm öğrencilerin hangi alandan hangi nesnelere çizdiği nicel veriye dönüştürülerek ortaya konmuştur.

Araştırmanın evreni, 2018 - 2019 Eğitim Öğretim yılı I. yarısında, Çanakkale ili Merkezi, Biga, Bayramiç, Gelibolu ve Yenice ilçelerinde bulunan toplam 3.886 ilkököl 3. sınıf ve 3.439 ortaokul 6. sınıf öğrenciden oluşmaktadır. Örnekleme ise bu ilçelerdeki 178'i ilkököl 3. sınıf, 236'sı ortaokul 6. sınıf öğrencisi olmak üzere toplam 414 öğrenci oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada öğrencilere, üzerinde sadece okul binasının yeri belli olan boş bir görsel verilmiş, öğrencilerden okul binasının etrafına "hayallerindeki okul bahçesini" verilen kâğıda çizimleri ve çizimlerini boyamaları istenmiştir. Resim çizimlerine başlamadan önce öğrencilerden sınıf seviyesi ve cinsiyet karşılaştırmalarında yardımcı olması için sayfanın arkasında yer alan "sınıf seviyesi" ve "cinsiyet" bölümlerini işaretlemeleri gerektiği belirtilmiştir. Yapılan çizimler toplanarak nitel veriler, istatistik programı vasıtasıyla nicel verilere dönüştürülmüş, ilkököl - ortaokul, kız - erkek karşılaştırmaları yapılmış ve analiz edilmiştir.

BULGULAR

Alt problemlere göre çalışmadaki çizimler yedi farklı alana ayrılmış, ilkököl ve ortaokul öğrencilerinin bu alanlara göre çizimleri tablolaştırılmıştır. Çalışmadaki ilkököl 3. sınıf ve ortaokul 6. sınıf öğrencilerinin çizimlerinde bulgulara göre alanların nesne frekansları ve yüzdeleri Tablo 1'de yer almaktadır.

Tablo 1 İlkokul ve Ortaokul Öğrencileri Çizimlerinin Alanlara Göre Dağılımı

Alanlar	Nesne Çeşitliliği		Kız		Erkek		Genel	
	f	%	(f) 226	% 54,59	(f) 188	% 45,41	(f) 414	% 100
Sportif Alan	14	10,77	381	25,42	366	35,74	747	29,61
Eğitimsel-Oyun A.	23	17,69	373	24,88	200	19,53	573	22,71
Sosyal Kültürel Alan	42	32,31	309	20,61	207	20,21	516	20,45
Sanatsal Alan	9	6,92	27	1,80	13	1,27	40	1,59
Yönetimsel Alan	30	23,08	185	12,34	128	12,50	313	12,41
Doğa - Yeşillik Alan	8	6,15	215	14,34	104	10,16	319	12,64
Sağlık Alanı	4	3,08	9	0,60	6	0,59	15	0,59
TOPLAM	130	100	1499	100	1024	100	2523	100

Tablo 1'de yer alan verilere göre; çalışmadaki öğrenciler yedi (7) alanda 130 farklı nesne çizimi yapmıştır. Çalışmadaki alanların tamamı göz önünde bulundurulduğunda 1.499'unu kız, 1.024'ünü erkek öğrenciler olmak üzere toplam 2.523 nesne çizilmiştir. Tüm öğrencilerin çizimleri dikkate alındığında öğrenci başına 6,09 nesne çizildiği ortaya çıkmaktadır.

Yine yukarıdaki tabloya göre; en çok nesne çeşitliliği “sosyal - kültürel alan”da (f=42) çizilirken, en az nesne çeşitliliği “sağlık alanı”nda (f=4) çizilmiştir. En çok çizilen nesne “sportif alan”da (f=747, %29,61) olurken, en az çizilen nesne “sağlık alanı”nda (f=15, %0,59) olmuştur. Tüm alanlara bakıldığında ise kız öğrencilerin (f=1.499, öğrenci başına düşen nesne sayısı 6,63), erkek öğrencilerden (f=1.024, öğrenci başına düşen nesne sayısı 5,45) daha fazla nesne çizdiği ortaya çıkmaktadır.

Alt problemlerdeki sorulara göre çalışmadaki “sportif alan”a ilişkin ilkökul ve ortaokul öğrencilerinin çizimlerine ait bulgular Tablo 2’de yer almaktadır.

Tablo 2 Sportif Alana Göre Öğrencilerin Çizdiği Nesne Sayıları Dağılımı

Çizilen Nesneler	İlkokul 3.Sınıf			Ortaokul 6.Sınıf		
	Kız (f)	Erkek (f)	Toplam	Kız (f)	Erkek (f)	Toplam
Çizilen Nesneler	92	86	178	134	102	236
Futbol sahası	18	45	63	41	76	117
Basketbol sahası	19	32	51	49	50	99
Voleybol sahası	9	8	17	56	27	83
Yüzme havuzu	47	27	74	47	35	82
Tenis sahası	7	2	9	10	4	14
Paten yeri	5	-	5	-	-	-
Spor salonu	11	5	16	28	24	52
Golf sahası	1	-	1	-	-	-
At binme yeri	-	-	-	2	-	2
Yarışma yeri	1	-	1	1	-	1
Buz pisti	4	1	5	-	-	-
Okçuluk alanı	-	1	1	2	2	4
Koşu pisti	6	8	14	17	17	34
Satranç odası	-	1	1	-	1	1
TOPLAM	128	130	258	253	236	489

Tablo 2’deki dağılıma bakıldığında; “Sportif alan” çizimlerine göre ilkökulda en çok *yüzme havuzu* (f= 74), ortaokulda en çok *futbol sahası* (f= 117) çizilmiştir. İlkokulda *paten yeri* (f= 5), *buz pisti* (f= 5) ve *golf sahası* (f= 1) çizilmişken, ortaokulda aynı nesnelere çizilmemiştir. Ortaokul öğrencilerinin futbol, basketbol, voleybol sahaları ve yüzme havuzu çizimleri (f= 381), toplam çizimlerin %77,91’ini oluşturmaktadır.

“Sportif alan”a göre öğrenci çizimleri örnekleri:

Öğrencilerin “Eğitimsel – Oyunsal alan”la ilgili çizdikleri nesnelere ilişkin bulgular:

Araştırmadaki çizimlerin ayrıldığı alanlardan biri de “Eğitimsel – Oyunsal alan”dır. Bu alana ait ilkökul ve ortaokul öğrencilerine ilişkin bulgular Tablo 3’te yer almaktadır.

Tablo 3 Eğitimsel –Oyunsal Alana Göre Öğrencilerin Çizdiği Nesne Sayıları Dağılımı

Çizilen Nesneler	İlkokul 3.Sınıf			Ortaokul 6.Sınıf		
	Kız (f)	Erkek (f)	Toplam	Kız (f)	Erkek (f)	Toplam
Çizilen Nesneler	92	86	178	134	102	236
Park	9	12	21	27	24	51
Top havuzu	17	8	25	1	1	2
Salıncak	40	23	63	36	12	48
Teleferik	5	4	9	1	1	2
Kaydırak	33	16	49	28	12	40
Oyuncakçı	3	1	4	2	1	3
Tırmanma yeri	9	1	10	8	6	14
Çocuk oyunları al.	14	7	21	21	4	25
Kum havuzu	6	10	16	4	1	5
Paintball alanı	-	1	1	-	2	2
Oyun yeri	7	3	10	12	12	24
Sanal gerç. alanı	1	-	1	-	1	1
Tahteravalli	18	9	27	19	2	21
Trambolin	23	12	35	15	5	20
Bowling salonu	-	-	-	-	1	1
Oyun parkuru	-	-	-	3	2	5
Roket alanı	-	2	2	-	-	-
Çadır	-	-	-	1	-	1
Oyuncak araba pisti	1	2	3	-	1	1
Ağaç ev	2	-	2	4	-	4
Şişme oyuncaklar	1	-	1	-	-	-
Uzay gemisi	-	-	-	2	-	2
Deprem makinesi	-	1	1	-	-	-
TOPLAM	189	112	301	184	88	272

Tablo 3’teki “eğitimsel -oyunsal alan” çizimlerine göre ilkökulda en çok *salıncak* (f=63) çizimi yapılmışken bunların yaklaşık üçte ikisini (f=40) kız öğrencilerin çizdiği görülmektedir. Ortaokulda en çok *park* (f=51) çizilmiştir. Bu çizime en yakın olarak da *salıncak* çizilmiş olup, çizimlerin dörtte üçünü (f=36) yine kız öğrenciler yapmıştır. İlkokuldaki kız öğrenciler öğrenci başına 2,05; erkek öğrenciler ise öğrenci başına 1,30 “eğitimsel -oyunsal alan” çizmiştir. Ortaokuldaki kız öğrenciler öğrenci başına 1,37, erkek öğrenciler ise öğrenci başına 0,86 “eğitimsel -oyunsal alan” çizmiştir.

“Eğitimsel – oyunsal alan”a göre öğrenci çizimleri örnekleri:

Öğrencilerin “sosyal - kültürel alan”la ilgili çizdikleri nesnelere ilişkin bulgular:

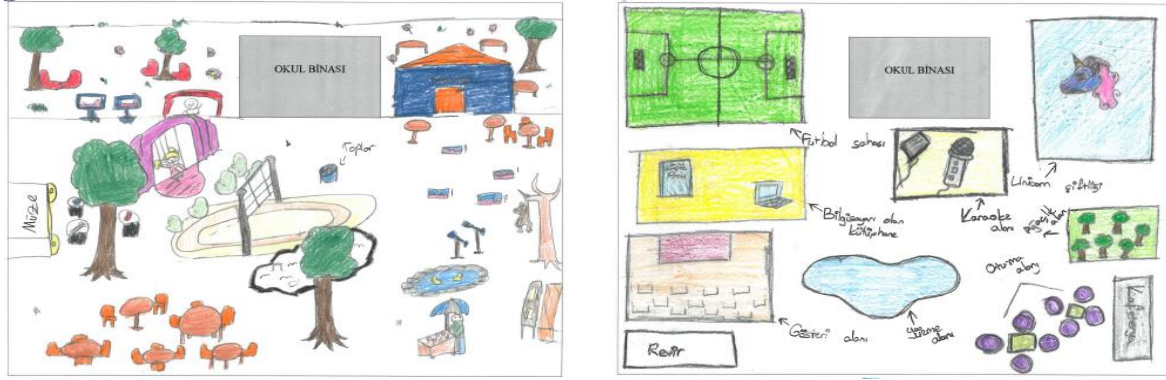
Çalışmada yapılan çizimlerin ayrıldığı alanlardan biri de “sosyal - kültürel alan”dır. Bu alana ait çizimlerin nesne sayıları dağılımı Tablo 4’te gösterilmektedir.

Tablo 4 Sosyal - Kültürel Alana Göre Öğrencilerin Çizdiği Nesne Sayıları Dağılımı

Çizilen Nesneler	İlkokul 3.Sınıf			Ortaokul 6.Sınıf		
	Kız (f)	Erkek (f)	Toplam	Kız (f)	Erkek (f)	Toplam
Çok amaçlı salon	-	-	-	1	-	1
Kantin	12	15	27	45	38	83
Hamburger döner	3	-	3	2	2	4
Sinema	7	4	11	6	3	9
Tiyatro	2	3	5	4	1	5
Konferans salonu	-	-	-	-	1	1
Kütüphane	9	2	11	14	10	24
Kitap okuma yeri	4	1	5	5	-	5
Kırtasiye	5	1	6	9	9	18
Hobi bahçesi	-	-	-	4	5	9
Zekâ oyunları	-	-	-	-	1	1
İnternet kafe	-	-	-	4	7	11
Market	5	-	5	2	-	2
Yemekhane	3	4	7	13	12	25
Dondurmacı	-	3	3	7	-	7
İçecek yeri	2	-	2	1	-	1
Sahne	1	1	2	3	-	3
Laboratuvar	-	4	4	15	16	31
Kitap fuarı	2	-	2	-	-	-
Bilgisayar oyun odası	-	1	1	13	16	29
Çay bahçesi	1	1	2	9	2	11
Hayvan besleme yeri	10	4	14	28	3	31
Kahvaltı yeri	3	2	5	-	-	-
Eğlence yeri	-	1	1	3	3	6
Saatçi	-	1	1	-	-	-
Müze	-	-	-	4	1	5
Macuncu	-	1	1	1	-	1
Pizzacı	-	-	-	3	-	3
Kitapçı	1	-	1	2	-	2
Lunapark	1	-	1	1	5	6
Çarpışan arabalar	1	4	5	1	5	6
Gondol	3	-	3	-	1	1
Dönme dolap	4	5	9	1	3	4
Öğrenci sohbet yeri	2	1	3	-	-	-
Öğretmen sohbet yeri	1	-	1	-	-	-
Dinlenme yeri	2	-	2	13	2	15
Güzellik salonu	1	-	1	-	-	-
Tarih evi	1	-	1	1	1	2
Karaoke alanı	-	-	-	1	-	1
Ara bulma odası	-	-	-	1	-	1
Tlf tablet açma yeri	-	-	-	4	1	5
Eğlence kulübesi	-	-	-	2	-	2
TOPLAM	86	59	145	223	148	371

Tablo 4’te “sosyal - kültürel alan” çizimlerine göre ilkokulda (f= 27) ve ortaokulda (f= 83) en çok *kantin* çizilmiştir. İlkokuldaki öğrenciler öğrenci başına 0,81, ortaokuldaki öğrenciler ise öğrenci başına 1,57 “sosyal - kültürel alan” çizmiştir. Bu alanda en dikkat çeken verilerden biri de *hayvan besleme yeri* olmuştur. İlkokullarda çizilen 14 (on dört) *hayvan besleme yerinin* 10’unu, ortaokullarda çizilen 31 (otuz bir) *hayvan besleme yerinin* 28’ini kız öğrenciler çizmiştir.

“Sosyal - kültürel alan”a göre öğrenci çizimleri örnekleri:

Öğrencilerin “sanatsal alan”la ilgili çizdikleri nesnelere ilişkin bulgular:

Öğrencilerin çizimlerinin ayrıldığı alanlardan biri olan “sanatsal alan”a ait nesne sayıları dağılımı ise aşağıdaki Tablo 5’te gösterilmektedir.

Tablo 5 Sanatsal Alana Göre Öğrencilerin Çizdiği Nesne Sayıları Dağılımı

Çizilen Nesnelere	İlkokul 3.Sınıf			Ortaokul 6.Sınıf		
	Kız (f)	Erkek (f)	Toplam	Kız (f)	Erkek (f)	Toplam
Tablo evi	1	-	1	-	-	-
Şiir yazılan duvar	-	-	-	1	-	1
Resimli duvar	5	-	5	8	2	10
Sergi alanı	-	-	-	-	1	1
Halk oyn. kursu	-	1	1	1	1	2
Gitar kursu	-	1	1	-	-	-
Piyano kursu	-	1	1	-	-	-
Resim odası	-	1	1	3	-	3
Müzik odası	-	1	1	8	4	12
TOPLAM	6	5	11	21	8	29

Tablo 5’teki “sanatsal alan” çizimlerine göre ilkokulda en çok *resimli duvar* (f= 5), ortaokulda en çok *müzik odası* (f=12) ve *resimli duvar* (f=10) çizilmiştir. “Sanatsal alan”a yönelik sadece ilkokullarda *tablo evi*, *gitar kursu*, *piyano kursu* çizimleri yapılmış; sadece ortaokullarda *şiir yazılan duvar* ve *sergi alanı* çizimleri yapılmıştır.

“Sanatsal alan”a göre öğrenci çizimleri örnekleri:

Öğrencilerin “yönetimsel alan”la ilgili çizdikleri nesnelere ilişkin bulgular:

Okul yöneticilerinin okullarında yapması gereken bürokratik işler vardır. Öğrencilerin çizimlerinin ayrıldığı alanlardan biri, bürokratik işlerin de içinde bulunduğu “yönetimsel alan”dır. “Yönetimsel alan” a ait çizimlerin nesne dağılımının yer aldığı veriler Tablo 6’da gösterilmektedir.

Tablo 6 Yönetimsel Alana Göre Öğrencilerin Çizdiği Nesne Sayıları Dağılımı

Çizilen Nesneler	İlkokul 3.Sınıf			Ortaokul 6.Sınıf		
	Kız (f)	Erkek (f)	Toplam	Kız (f)	Erkek (f)	Toplam
Çeşme	8	2	10	12	7	19
Meyve suyu-süt çeşmesi	-	-	-	2	-	2
Güvenlik	2	6	8	2	12	14
Tuvaletler	-	-	-	5	9	14
Soyunma odası	4	7	11	1	-	1
Süs havuzu	3	4	7	2	1	3
Kamelya	-	-	-	-	1	1
Çöp kutusu	-	1	1	5	-	5
Kupa yeri	-	1	1	-	-	-
Atatürk büstü	4	1	5	5	3	8
Türk bayrağı direği	5	7	12	3	5	8
Akıllı tahta	2	-	2	2	-	2
Okul servis alanı	-	2	2	-	-	-
Bilgi tahtası	2	-	2	1	-	1
Gökdelen	-	-	-	3	-	3
Otopark	2	3	5	4	3	7
Asansör	2	-	2	-	-	-
Oturma bankları	21	14	35	51	17	68
Fıskiyeli havuz	3	3	6	6	2	8
Bisiklet park yeri	3	1	4	6	8	14
Dershane	-	1	1	-	1	1
Hotel	1	-	1	-	-	-
Acil arama yeri	2	-	2	2	-	2
Heykel	-	2	2	3	1	4
Mescid	-	-	-	1	-	1
Anaokulu	-	-	-	1	3	4
Telefon kulübesi	-	-	-	1	-	1
Özel eğitim	-	-	-	1	-	1
Saat kulesi	-	-	-	1	-	1
Geri dönüşüm kutuları	-	-	-	1	-	1
TOPLAM	64	55	119	121	73	194

Tablo 6’ya bakıldığında “yönetimsel alan” çizimlerine göre ilkokulda (f=35) ve ortaokulda (f=68) en çok *oturma bankları* çizilmiştir. İlkokul öğrencileri tarafından okul bahçesine hiç *tuvalet* çizimi yapılmamışken, ortaokuldaki öğrencilerden 14 (on dört) *tuvalet* çizimi yapılmıştır. İlkokul öğrencilerince sadece 4 (dört) *bisiklet park yeri* çizimi yapılmışken, ortaokulda bu nesne çizimi 14 (on dört) olmuştur. İlkokuldaki öğrenciler öğrenci başına 0,67, ortaokuldaki öğrenciler ise 0,82 “yönetimsel alan” çizmiştir.

“Yönetimsel alan” a göre öğrenci çizimleri örnekleri:

Öğrencilerin “doğa-yeşillik alan”la ilgili çizdikleri nesnelere ilişkin bulgular:

Öğrencilerin yapmış olduğu çizimlerin ayrıldığı alanlardan biri olan “doğa - yeşillik alan”a ait nesne sayıları dağılımı Tablo 7’de gösterilmektedir.

Tablo 7 Doğa - Yeşillik Alana Göre Öğrencilerin Çizdiği Nesne Sayıları Dağılımı

Çizilen Nesneler	İlkokul 3.Sınıf			Ortaokul 6.Sınıf		
	Kız (f)	Erkek (f)	Toplam (f)	Kız (f)	Erkek (f)	Toplam (f)
Çizilen Nesneler	92	86	178	134	102	236
Ağaçlar	42	33	75	57	34	91
Çiçekli alan	34	8	42	36	4	40
Sera	-	-	-	2	1	3
Kuş yuvası	-	1	1	3	-	3
Toprak alan	2	-	2	1	-	1
Çim zemin	17	14	31	20	8	28
Çiftlik	-	-	-	1	-	1
Yapay göl	-	-	-	-	1	1
TOPLAM	95	56	151	120	48	168

“Doğa - Yeşillik Alan” çizimlerine göre Tablo 7’de ilkokulda (f=75) ve ortaokulda (f=91) en çok ağaçlar çizilmiştir. Ağaçların dışında çiçekli alan da en çok çizilen nesne olmuştur. İlkokullarda çizilen çiçekli alanın 4/5’ünden fazlasını kız öğrenciler çizmiştir. Ortaokullarda çizilen çiçekli alanın 9/10’unu yine kız öğrenciler çizmiştir. İlkokuldaki öğrenciler, öğrenci başına 0,85, ortaokuldaki öğrenciler ise 0,71 “doğa- yeşillik alan” çizmiştir.

“Doğa – yeşillik alan”a göre öğrenci çizimleri örnekleri:

Öğrencilerin “sağlık alanı” ile ilgili çizdikleri nesnelere ilişkin bulgular:

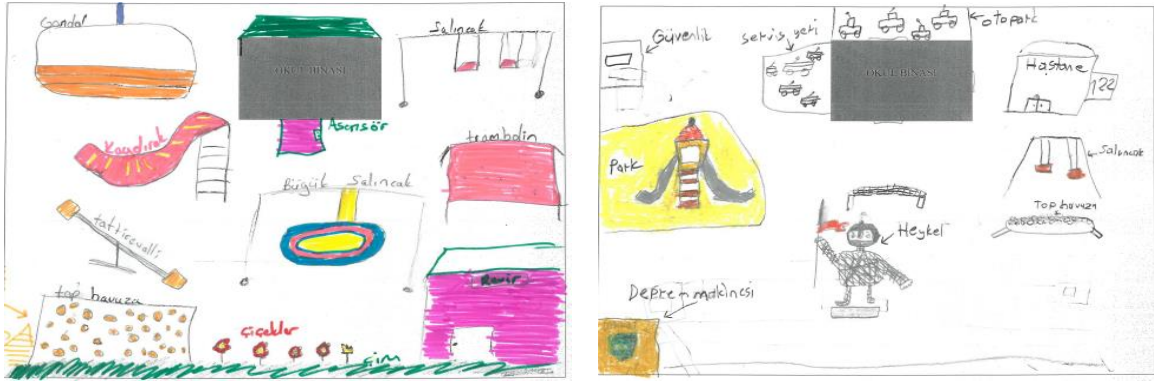
Çalışmada yer alan alanlar arasında en kısıtlı çizim yapılan “sağlık alanı”na ait veriler Tablo 8’de yer almaktadır.

Tablo 8 Sağlık Alanına Göre Öğrencilerin Çizdiği Nesne Sayıları Dağılımı

Çizilen Nesneler	İlkokul 3.Sınıf			Ortaokul 6.Sınıf		
	Kız (f)	Erkek (f)	Toplam	Kız (f)	Erkek (f)	Toplam
Revir	1	-	1	1	-	1
Eczane	-	-	-	-	1	1
Sağlık odası	-	-	-	5	3	8
Hastane	-	1	1	2	1	3
TOPLAM	1	1	2	8	5	13

Tablo 8’de yer alan verilere göre; ilkokul 3. sınıflarda 178 öğrenciden sadece 2 (iki), ortaokul 6. sınıflarda ise 236 öğrenciden 13 (on üç) *sağlık alanı* nesnesi çizimi yapılmıştır. Ortaokuldaki çizimlerin çoğunluğunu kız öğrencilerin çizimleri oluşturmaktadır. “Sağlık alanı” çizimlerine göre ilkokulda sadece *revir* (f=1) ve *hastane* (f=1), ortaokulda ise en çok *sağlık odası* (f=8) çizilmiştir.

“Sağlık alanı”na göre öğrenci çizimleri örnekleri:

Çalışmaya katılan 414 öğrencinin çizimlerinde yer alan verilerine göre; öğrenciler okul bahçelerinde “sportif alan”, “eğitimsel - oyunsal alan”, “sosyal - kültürel alan”, “sanatsal alan”, “yönetimsel alan”, “doğa - yeşillik alan” ve “sağlık alanları” görmek istedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Alanlar içerisinde ise öğrenciler tarafından en fazla *ağaçlar*, *futbol sahası*, *yüzme havuzu*, *basketbol sahası*, *salıncak*, *kantin*, *sağlık odası*, *oturma bankları*, *resimli duvarlar*, *çiçekli alan* ve *çim zemin* çizimleri yapılmıştır. Bunların dışında az da olsa *at binme yeri*, *buz pisti*, *okçuluk alanı*, *deprem makinesi*, *paintball alanı*, *telefon-tablet açma yeri*, *meyve suyu-süt çeşmesi*, *sera* ve *revir* yapılan farklı çizimlerden bazılarıdır.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde tartışma, çalışmanın sonuçları ve çalışma ile ilgili önerilere yer verilmektedir.

Tartışma

Çalışmadaki öğrenci çizimleri analiz edildiğinde öğrencilerin hayal dünyasının çevresiyle bağlantılı olduğu ortaya çıkmaktadır. Çocuk hangi çevrede, hangi coğrafyada yaşıyorsa; o bölgenin öğelerini görmekte, benimsemekte ve daha çok o bölgenin gereksinimlerine ihtiyaç duyabilmektedir.

Örneğin, çalışmadaki Çanakkale ve ilçelerinde yaşayan öğrenciler denize ve yüzme havuzlarına kolayca ulaşabilmektedir. Çalışmadaki çizimler sonucunda özellikle ilkokul öğrencilerince en fazla çizilen sportif alan nesnelere birinin *yüzme havuzu* olması Çanakkale'deki çevresel faktörlerin çocuğa yansımalarının en belirgin özelliğidir. Bunun yanında futbol, voleybol, basketbol sahaları ile salıncak, kantin, hayvan besleme yeri, resimli duvarlar, oturma bankları, bisiklet park yeri, ağaçlık alanlar, çiçekli alanlar, çim zemin çizimleri de çalışmadaki öğrenciler tarafından oldukça çok çizilen ve tercih edilen nesne ve öğeler olmuştur.

Çalışmadaki ilkokul ve ortaokul öğrencileri, “sportif alan”, “eğitimsel - oyunsal alan”, sosyal - kültürel alan”, “sanatsal alan”, yönetimsel alan”, doğa - yeşillik alan” ve “sağlık alanı” ile ilgili çizimlere yer vermiştir. Akgül Gök'ün 2012'deki araştırmasında, bu çalışmadaki gibi ilkokul 2. sınıf öğrencilerinin de okul bahçelerinde bitkiler, hayvanlar vb. doğal elemanlar ile oyun elemanlarının bulunmasını tercih ettikleri gözlenmektedir.

Çalışmadaki ilkokul öğrencilerinin okul bahçelerindeki alanlar ve donanımları hakkındaki düşüncelerini ifade ettikleri çizimlerin içeriğine bakıldığında en çok çizilen nesnelere *ağaçlar* ve *yüzme havuzu* olduğu görülmektedir. Bunlara ek olarak; *futbol sahası*, *basketbol sahası*, *salıncak*, *kaydırak*, *kantin*, *hayvan besleme yeri*, *resimli duvar*, *oturma bankları*, *çiçekli alan* ve *çim zemin* çizimleri ilkokul öğrencilerinin okul bahçesinde olmasını istedikleri donatı elemanlarından bazılarıdır.

Erözören'in 2019'daki yüksek lisans tezinde; okul bahçelerinde öğrencilerin hareket alanı için olan donanımlar arasında en fazla kaydırak, salıncak, tahterevallı, yaylı oyuncaklar gibi geleneksel oyun alanlarında bulunan donanımların var olduğu tespit edilmiştir. Okullarda sallanma çubukları, denge çubuğu, yapay tepe gibi farklı donanımlar okul bahçelerinde bulunmamaktadır. Geleneksel çocuk oyunları alanları içinde en çok sek sek oyununun bulunduğu, fonksiyonel peyzaj elemanları içinde de en çok çöp kutusu ve bankların okul bahçelerinde bulunduğunu tespit etmiştir.

2017'de ise Tandoğan, çocukların hayallerindeki ideal okul bahçelerini araştırmıştır. Tandoğan'ın Tekirdağ'daki çalışmasının sonunda çocukların görüşüne göre, ideal bir okul bahçesinde bulunması gereken unsurlar ağaçlar, hayvanlar, yüzme havuzu, su birikintisi gibi su elemanlarıdır. Çalışmadaki çocukların çizimlerinin analizi ile okul bahçesini çocukların oyun alanı olarak gördüğünü ortaya koymuştur. Çocuklar, okul bahçesini oyun alanı olarak görmektedirler ve çizimlerinde görülen salıncak, kaydırak gibi oyun donanımları bunun bir göstergesidir. Çocuklar okul bahçelerinde futbol, basketbol sahası gibi spor alanlarını da istemektedirler. Sonuç olarak Tandoğan'ın çalışmadaki çocuklar; bitkiler, kum, su ve hayvanlarla birlikte doğal okul bahçeleri istemekte, doğal peyzajı insan yapımı peyzajlardan daha çekici bulmaktadırlar.

Aslan (2010), okul öncesi öğrencilerinin bulunduğu kurumlarda okul bahçesi tasarımında çocukların isteklerinin belirlenmesi ile ilgili araştırmasında okul öncesi öğrencilerinin “okul

bahçelerinde ne görmek istediklerini” ortaya koymuştur. Çalışmaya katılan öğrencilerin büyük bir kısmı çimden oluşan bahçe tercihinde bulunmuşlardır.

Ortaokul öğrencilerinin okul bahçelerindeki alanlar ve donanımları hakkındaki düşüncelerini ifade ettikleri çizimlerin içeriğinde en çok *futbol sahası* çizimi yapılmıştır. Buna ek olarak *basketbol sahası, voleybol sahası, yüzme havuzu, spor salonu, park, kantin, bilgisayar oyun odası, hayvan besleme yeri, müzik odası, oturma bankları, ağaçlar, çiçekli alan, çim zemin, sağlık odası ve hastane* çizimleri de yine ortaokul öğrencilerinin tercih ettiği okul bahçesi donatı elemanları olmuştur.

Akgül Gök, 2012 yılındaki çalışmasında ortaokullarda öğrenim gören 5. ve 8. sınıf öğrencilerinin hayal ettikleri okul bahçesi donatı elemanlarını araştırmıştır. Bu sınıflardaki öğrencilerin daha çok spor alanları, yapısal elemanlar, etkinlik alanları ve kantin, büfe, kafeterya gibi sosyal ve kültürel kullanım alanlarını tercih ettikleri tespit edilmiştir.

Araştırmadaki kız ve erkek öğrencilerin okul bahçeleri düzenlemelerine yönelik düşüncelerini ifade ettikleri çizimlerde cinsiyete göre birbirine benzer çizimler yapıldığı gibi birbirinden farklı çizimler de göze çarpmaktadır. Araştırmadaki kız öğrenciler de erkek öğrencilerden fazla “sportif alan” çizimlerine ağırlık vermiştir. Fakat sportif alanda erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre oldukça fazla çizim yaptığı görülmüştür. En fazla çizim yaptıkları ikinci alan kız öğrencilerde “eğitimsel - oyunsal alan” olurken, erkek öğrencilerde “sosyal - kültürel alan” olmuştur. “Yönetimsel alan” ile “sağlık alanı”nda ise kız ve erkek öğrenciler yaklaşık olarak aynı oranlarda çizim yapmışlardır.

Kız öğrenciler çalışmada en çok *ağaçlar* ve *yüzme havuzu* çizimi yapmıştır. Erkek öğrenciler ise çizimlerinde en çok *futbol sahasını* tercih etmiştir. Bunlara ek olarak kızlar; *basketbol sahası, voleybol sahası, salıncak, kaydırak, trampolin, kantin, hayvan besleme yeri, resimli duvar, müzik odası, çeşme, oturma bankları, çiçekli alan, çim zemin, sağlık odası* çizimlerine de sıklıkla yer vermiştir. Erkek öğrenciler de *basketbol sahası, yüzme havuzu, park, salıncak, kantin, laboratuvar, bilgisayar oyun odası, güvenlik, oturma bankları, ağaçlar* ve *çim zemin* çizimleri yapmıştır. Kız ve erkek öğrencilerin okul bahçesinde görmek istedikleri nesnelere bakıldığında cinsiyetlerinin gerekliliklerine göre benzer ve farklı yönlerinin olduğu görülmektedir. Erkek öğrencilerin spora, teknolojik aletlere ve sosyal aktivitelere uygun çizimlere yöneldiği görülmektedir. Kız öğrencilerin de sporla birlikte oyuna, kültürel alanlara, doğaya ve görselliğe yönelik çizimler yaptığı ortaya çıkmaktadır.

Sonuçlar

Bu bölümde çalışmanın araştırma ve bulgularına yönelik sonuçları açıklanmıştır:

1. Çalışmada öğrencilerin çizimleri yedi (7) alana ayrıldıktan sonra en çok çeşitli nesne “sosyal - kültürel alan”da çizilirken, en az çeşitli nesne “sağlık alanı”nda çizilmiştir. En çok çizilen nesne “sportif alan”da olurken, en az çizilen nesne “sağlık alanı”nda olmuştur. Bu durum, öğrencilerin okul bahçelerinde sportif alanları daha fazla görmek istediklerini, sağlık alanına ise daha az ihtiyaç

duydıklarını göstermektedir. Tüm alanlar düşünüldüğünde kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha fazla nesne çizdiği, kız öğrencilerin okul bahçesi ile ilgili daha yaratıcı fikirlerinin olduğunu ortaya çıkarmaktadır.

2. “Sportif alan” çizimlerine göre ilkokulda en çok *yüzme havuzu*, ortaokulda en çok *futbol sahası* çizilmiştir. Öğrencilerin Çanakkale ili içerisinde denize veya yüzme havuzlarına erişim imkânının kolay olması, küçük yaşlarda çocukların yüzme kurslarına katılabiliyor olması ilkokul öğrencilerinin *yüzme havuzu* tercihini ön plana çıkarmıştır. İlkokulda *paten yeri*, *buz pisti* ve *golf sahası* çizilmişken, ortaokulda aynı nesnelere çizilmemiştir. Öğrencilerin yaşı büyüdükçe okul bahçesinde oyundan ziyade bir spor dalına yönelmeleri bu değişikliğin en önemli sebeplerinden biri olarak görülmektedir.

3. “Eğitimsel - oyunsal alan” çizimlerine göre ilkokulda en çok *salıncak* çizimi yapılmışken bunların çoğunluğunu kız öğrencilerin çizdiği görülmektedir. Ortaokulda “eğitimsel - oyunsal alan”da en çok *park* çizilmiştir. Bu çizime en yakın olarak da *salıncak* çizilmiş olup, çizimlerin çoğunluğunu kız öğrenciler yapmıştır. Kız öğrencilerin bu alanda da daha yaratıcı çizimler yaptığı görülmektedir.

4. “Eğitimsel – oyunsal alan”da en çok çizilen nesnelere *salıncak* ve *kaydırak* olmuştur. En çok çizilen nesnelere bakıldığında kız öğrencilerin, erkek öğrencilerin çizimlerinin yaklaşık iki katı nesne çizdiği görülmektedir. Bu alanda erkek öğrenciler hiç *ağaç ev* çizimi yapmamıştır. Bu çizimler cinsiyete göre ayrıldığında; kız öğrenciler en çok *salıncak* çizerken, erkek öğrenciler ise en çok *park* çizmiştir.

5. “Sosyal - kültürel alan” çizimlerine göre ilkokulda ve ortaokulda en çok *kantin* çizilmiştir. Ortaokul öğrencileri bu alanda daha fazla çizim yapmıştır. Ortaokulda çocukların ilgisi oyundan; arkadaşlığa, sosyalleşmeye ve aynı ortamda bulunma isteğine dönüşmektedir. Öğrenci başına çizilen nesne farkının yaş ilerledikçe çocukların ilgilerinin sosyal ve kültürel faaliyetlere yöneldiğini ortaya çıkarmaktadır. Bu alanda en dikkat çeken verilerden biri de *hayvan besleme yeri* olmuştur. İlkokullarda ve ortaokullarda çizilen *hayvan besleme yerinin* büyük çoğunluğunu kız öğrenciler çizmiştir. Ayrıca *çok amaçlı salon*, *market*, *içecek yeri*, *kitap fuarı*, *pizzacı*, *kitapçı*, *öğretmen sohbet yeri*, *güzellik salonu*, *karaoke alanı*, *ara bulma odası* ve *eğlence kulübü* çizimlerini de sadece kız öğrenciler yapmıştır. Bu alanda kız öğrencilerin çok çeşitli ve yaratıcı nesnelere çizdiği ortaya çıkmaktadır.

6. Çalışmada “sanatsal alan” çizimlerine göre ilkokulda en çok *resimli duvar*, ortaokulda da en çok *müzik odası* ve *resimli duvar* çizilmiştir. “Sanatsal alan”a yönelik okul bahçesine sadece ilkokullarda *tablo evi*, *gitar kursu*, *piyano kursu* çizimleri yapılmış; sadece ortaokullarda *şiir yazılan duvar* ve *sergi alanı* çizimleri yapılmıştır. Bu alanda yapılan çizimlerin çoğunluğunu ortaokul öğrencileri çizmiştir. Ortaokul öğrencilerinin yaşları gereği sanatsal faaliyetlere de yöneldiklerinden dolayı bu farkın olması mümkündür. Tüm çizimler cinsiyete göre değerlendirildiğinde “sanatsal

alan”da en çok çizilen nesnelere *resimli duvar* ve *müzik odası* olmuştur. Bu alanda en dikkat çekici istatistik *resimli duvarda* görülmektedir. *Resimli duvar* çiziminin çoğunluğunu kız öğrenciler oluşturmaktadır. Ayrıca *tablo evi* ve *şiir yazılan duvar* çizimlerini sadece kız öğrenciler yaparken; *sergi alanı*, *gitar kursu* ve *piyano kursu* çizimleri de sadece erkek öğrenciler yapmıştır.

7. “Yönetimsel alan” çizimlerine göre ilkokulda ve ortaokulda en çok *oturma bankları* çizilmiştir. Sadece ortaokuldaki öğrenciler tarafından okul bahçesine *tuvalet* çizimi yapılmıştır. Ortaokuldaki öğrenciler, ilkokul öğrencilerine göre daha fazla *bisiklet park yeri* çizimi yapmıştır. Çünkü ortaokul öğrencileri belli bir mesafede olan evlerinden okullarına bisikletle gelebilmektedir. Bu ihtiyaçlarını da resim çizimlerinde yansıtmışlardır. İlkokul öğrencilerini genelde aileleri veya öğrenci servisleri getirip götürdüğü için okul bahçesinde *bisiklet park yeri* tercihini oldukça az kullanmıştır.

8. “Yönetimsel alan”da en çok çizilen nesne *oturma bankları* olmuştur. Fakat *oturma banklarının* çoğunluğunu kız öğrenciler çizmiştir. Bu alanda *çeşme* çizimlerinin çoğunluğunu yine kız öğrenciler çizerken, *güvenlik* çizimini daha çok erkek öğrenciler yapmıştır. Erkek öğrencilerin bu kadar çok *güvenlik* çizimi yapmış olmaları, ortaokullardaki öğrencilerin okuldaki güvenli ortam endişesinden kaynaklandığını ve ortaokullarda güvenlik görevlilerinin görev yaptığını ortaya çıkarmaktadır. *Atatürk büstünü* daha çok kız öğrenciler çizerken, *Türk bayrağı direğini* daha çok erkek öğrenciler çizmiştir.

9. Çalışmada “doğa - yeşillik alan” çizimlerine göre ilkokulda ve ortaokulda en çok *ağaçlar* çizilmiştir. Ağaçların dışında *çiçekli alan* da çizilen resimlerden olmuştur. İlkokullarda ve ortaokullarda çizilen *çiçekli alanın* çoğunluğunu kız öğrenciler çizmiştir. Kız öğrencilerin çiçekli alanlara, görselliğe ve renkli alanlara olan ilgisinin oldukça fazla olduğu görülmektedir.

10. Çalışmanın tamamında en çok çizilen nesne *ağaçlar* olmuştur. Çizilen *ağaçların*, *çiçekli alanın*, *çim zeminin* büyük çoğunluğunu kız öğrenciler çizmiştir. “Doğa – yeşillik alan”da kız öğrenciler öğrenci başına neredeyse 1 (bir) nesne çizerken, iki erkek öğrenci yaklaşık 1 (bir) nesne çizmiştir. Bu durum, kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha fazla doğa öğesine ve yeşil alana ilgi duyduğunu göstermektedir.

11. Türkiye’de okullarda sağlık sektörünün kısıtlı şekilde yer almasından veya hiç yer almamasından dolayı ilkokullarda sadece iki, ortaokullarda ise sadece on üç “sağlık alanı” nesnesi çizimi yapılmıştır. Ortaokul öğrencilerinin çizimlerinin çoğunluğunu kız öğrencilerin çizimleri oluşturmaktadır. “Sağlık alanı” çizimlerine göre ilkokulda sadece *revir* ve *hastane*, ortaokulda ise en çok *sağlık odası* çizilmiştir. Öğrenciler okullarda sağlık ile ilgili öğelere çok fazla rastlamadıklarından çizimlerinin de az olması normal karşılanabilir. Sağlık ile ilgili donatı elemanlarının okullarda daha çok yer alması gerekmektedir.

12. “Sağlık alanı” tüm alanlar içerisinde toplamda en az çizim yapılan alan olmuştur. “Sağlık alanı”nda en çok çizilen nesne *sağlık odası* olurken, *sağlık odasını* kız öğrenciler daha çok çizmiştir.

Hastane çiziminde kız ve erkek öğrenciler eşit sayıda çizim yapmıştır. *Reviri* sadece kız öğrenciler, *eczaneyi* ise sadece bir erkek öğrenci çizmiştir.

Öneriler

Bu bölümde çalışmanın sonuçlarından hareketle uygulamaya yönelik öneriler sunulmuştur.

1. Okulların öğrenci sayıları ile ilgili gerekli düzenlemelere gidilmelidir. Her geçen gün artan öğrenci sayısı ile okullar bu yükü kaldıramamakta ve okul bahçelerine ek binalar yapılmaktadır. Bu da öğrencilerin oyun ve dinlenme alanlarını kısıtlamakta, okul bahçe düzenlemesini imkânsız hale getirmektedir. Ek binalar yaparak okul bahçeleri daraltılmamalı, çevreye ve şartlara uygun bahçesi geniş yeni okullar yapılmalıdır.

2. Okul bahçeleri bir şehrin girişi gibidir. Görsel anlamda zengin bir okul bahçesi okula olan ilk izlenimi yansıtır. Bu yüzden okul bahçeleri eğitsel ve toplumsal gelişime açık olmalıdır. Hem göze hem de bilimsel gelişime hitap edebilmelidir. Öğrencilerin oyun ve fiziksel aktivite gereksinimlerine karşılık verebilmelidir.

3. Okul bahçelerinin çevirme duvarları beton duvar yerine daha doğal ortamları barındırmalıdır. Yer yer bitkisel çitlerin yer yer resimli figürlerin yer yer de bitki ve ağaçlık alanların yer aldığı bahçe çevirme duvarları ile daha zengin bir okul bahçesi duvarı oluşturulabilmelidir. Bunların kapatamadığı bölgeleri çit bitkileri ile kapatmak da öğrenciler ve okul kavramı için güvenli bir ortam oluşturacaktır.

4. Okul bahçelerinde inişli yokuşlu, çim, toprak, kauçuk, renkli çiçeklerle dolu zeminler uygun planlama ile bir arada kullanılmalıdır. Böylece öğrencilere alternatif dinlenme alanları sağlanacak, öğrencilerin her ortama uygun hareket etmesine imkân verilecektir.

5. Okul bahçelerine açık spor alanları, mümkünse yüzme havuzu, uygulama bahçeleri, geleneksel çocuk oyunları alanları, tırmanma ağı grubu, drama alanları, kum havuzu, trafik bahçesi gibi aktivite alanları ile öğrencilere dinlenme ve tören alanları da oluşturulmalıdır.

6. Okul bahçelerinde özellikle çim zeminli alanları çoğaltmalı, buralar hem görsellik açısından zenginleştirilmeli hem de öğrencilerin çim zeminde veya toprakta oyun oynama alanı olarak değerlendirilmelidir.

7. Okul bahçelerinde beton zeminin çok fazla alanı kapladığı sonucuna ulaşılmıştır. Aynı zamanda öğrencilerin sağlığı açısından da sadece beton zemin uygulamasından vazgeçilmelidir. İyi bir planlama ile gerekli yerde beton, gerekli yerde ise diğer alternatif zemin alanları kullanılmalıdır.

8. Okul bahçelerinin düzenlenmesinde öğrencilerin ve öğretmenlerin istekleri göz önünde bulundurularak eğitimde uzman kişilerden ve özellikle peyzaj mimarlarından destek alınmalı, planlama birlikte yapılmalıdır. Böylece okul yöneticilerinin düşünceleri ile uzman kişilerin düşünceleri birleşerek görsel ve uygulama anlamında olumlu sonuçlar ortaya çıkacaktır.

9. Okul bahçelerinde sosyo-kültürel alan olarak bitki yetiştirme, satranç, resim yapma, hikâye dinleme alanları ile hayvan besleme yerleri, bahçe atölyeleri ve amfi tiyatro bölgeleri oluşturulmalıdır. Böylece öğrenciler okulda sadece eğitim öğretim görmeyecek; hayatla ilgili deneyimler kazanma fırsatı da bulacaktır.

10. Okul bahçelerinde resim yapma alanı, karalama panosu, müzik bahçesi gibi sanata dayalı alanlar da bulunmalıdır. Öğrencilerin sanata olan ilgilerini artıracak etkinlikler düzenlenmeli, sanat atölyeleri ile yapılan etkinlikler desteklenmelidir.

11. Oturma ve dinlenme birimi olarak doğal kaynaklardan yararlanılmalı, ağaç etrafına tahta banklar, oyunlu piknik masaları, doğal ve ilgi çekici banklar kullanılmalıdır. Öğrencilerin teneffüslerde dinlenebilmelerine olanak sağlayacak kaynaklar sağlanmalıdır.

12. Özel veya engelli öğrencilerimize ayrılan oyun ve dinlenme alanı yok denecek kadar azdır. Engelli öğrencilerimizin hayatlarını kolaylaştıracak, onları arkadaşları ile daha çok iletişime sokacak ortak alanlar tahsis edilmeli, birlikte oyun oynayabilecekleri alanlar yaratılmalıdır.

13. Okul bahçelerinin düzenlenmesinde okul yöneticilerine daha fazla maddi kaynak sağlanmalıdır. Özellikle düzenleme yapılması için gerekli malzemelerin maliyetli olduğu düşünöldüğünde bu düzenlemeler için bir kaynak ayrılmalıdır. Bu kaynaklar için gerektiğinde belediyeler, muhtarlıklar, STK'lar ve üniversiteler ile işbirliği içine girilmelidir.

14. Okul bahçeleri düzenlenirken o bölgenin çevresel faktörleri de göz önünde bulundurulmalıdır. Çevre koşullarına göre olanaklar çerçevesinde düzenlemelere gidilmelidir. İhtiyaçlar ve istekler göz önünde bulundurularak planlı çalışmalar yapılmalıdır.

15. Düzenlemelerde öğrenci grubunun sayısı ve yaş seviyesine göre düzenlemeler yapılmalıdır. Eğitim bilimleri, gelişim psikolojisi ve eğitim teknolojileri dikkate alınmalı; okul bahçeleri bilimselliğe ve uygulanabilirliğe göre düzenlenmelidir.

16. Çocuklara yönelik oyun alanları tasarlanırken; klasik oyun elemanlarının yerine, çocukların gelişimsel hareket becerilerini destekleyen, ihtiyaçları ve istekleri dikkate alınıp, çevre ile uyumlu, özel ve niteliği çocuğa uyan oyun alanları oluşturulmalıdır.

17. Okul bahçelerine öğrencilerin güvenliğini tehlikeye sokmayacak nesnelere yerleştirilmeli, sert malzemelerden yapılan donatı elemanlarının okul bahçelerinde yer almasından kaçınılmalıdır.

18. Bu araştırma sonuçları başta Çanakkale olmak üzere Türkiye genelindeki Okul Müdürleri, İl/İlçe Millî Eğitim Müdürleri ve diğer eğitim paydaşlarınca irdelenmelidir.

19. Çalışmanın sonuçları göz önünde bulundurularak Millî Eğitim Bakanlığı tarafından okul bahçesi düzenlemeleri yeniden değerlendirilmelidir. Öğrencilerin yaratıcılıklarını artırma adına çalışmalar yapılmalı, öğrencilerin fikirlerine göre düzenlemeler yapılmalıdır.

KAYNAKÇA

- 21st Century School Fund (2011). *Developing great schoolyards a handbook for elementary schools*. October 2011.
- Akgül Gök, Z. (2012). *İlköğretim okul bahçelerinin öğrencilerin tercihleri ve doğa bilinci gelişimini destekleyici yaklaşımlar doğrultusunda tasarımı: Isparta kenti örneği*. Yüksek lisans tezi. Süleyman Demirel Üniversitesi.
- Algan H. (2008). *İlköğretim okul bahçelerinin tasarlanmasına paydaş katılımlı yaklaşım*. Yüksek lisans tezi. Çukurova Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı. Adana.
- Aslan, F. (2010). *Okul öncesi eğitim kurumlarında dış mekân tasarımında çocukların beklentilerinin belirlenmesi*. Doktora tezi, Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Başar, M. A. (2003). *İlköğretim Kurumlarının Olanakları*, Doktora tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Erözzeren, H. (2019). *İlkokul bahçelerinin mevzuata uygunluğu ve eğitim paydaşlarının okul bahçesinin kullanımına ilişkin görüşleri*. Yüksek lisans tezi. Hacettepe Üniversitesi.
- Kaçan, M.O., Halmatov, M. ve Kartaltepe, O. (2017). Okul öncesi eğitim kurumları bahçelerinin incelenmesi. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 1, 60-70.
- Karakaya, B. ve Kiper, T. (2013). Edirne kent merkezindeki bazı ilköğretim okul bahçelerinin peyzaj tasarım ilkeleri açısından mevcut durumunun belirlenmesi, *Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi*, 10 (1).
- Millî Eğitim Bakanlığı, (2018). 2023 Eğitim Vizyonu.
- Özdemir, A. (2011). Bir okul bahçesinin değişimi: Bartın Akpınar İlköğretim Okulu peyzaj projesi, *İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi*, 1 (3), 267-278.
- Tandoğan, O. (2017). Çizimleri ile çocukların ideal okul bahçelerinin değerlendirilmesi. *TMD Uluslararası Hakemli Tasarım ve Mimarlık Dergisi*, 11, 21-40.
- Tepebağ, D. ve Aktaş Arnas, Y. (2017). Okul öncesi öğretmenlerinin okul bahçesini eğitsel amaçlı kullanımına yönelik görüşlerinin incelenmesi. *Uluslararası Erken çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, 2 (2).

OPINIONS OF PRIMARY AND SECONDARY SCHOOL STUDENTS ON THE ARRANGEMENT OF SCHOOLYARDS

EXTENDED ABSTRACT

Schoolyards are social spaces that support the physical, mental and mental development of students. For children, schoolyards are an environment for learning, resting, interacting, living environment, movement, play, social learning and exploring nature.

In this study, “What are the thoughts of primary and secondary school students about schoolyard arrangement?” The answer to the problem has been sought. This research was planned and put into practice in order to determine the thoughts of primary and secondary school students about school garden arrangements, and to reveal the common and different views of primary and secondary school students and female and male students.

In this study, in which the relational survey model was used, the mixed research method with its qualitative and quantitative dimensions was discussed. In the sample, students from 12 primary and 12 secondary schools in Çanakkale and its districts were included in the study. There are 3rd grade students in primary schools and 6th grade students in secondary schools. A total of 414 students studying in these classes of primary and secondary schools in the study were asked to draw the school garden they dreamed of on a blank sheet of paper. Analysis and evaluation results of the drawings are shown in tables with visual text descriptions. The drawings of primary and secondary school students were compared with the tables. Again, similar and different aspects of the drawings of male and female students in the study were revealed.

In the research, the visual object drawings of the students were divided into 7 (seven) areas and grouped. These areas are:

1. Sporting Area
2. Educational – Playground Area
3. Social – Cultural Area
4. Artistic Area
5. Administrative Area
6. Nature – Greenery Area
7. Health Area

The universe of the research consists of 3,886 primary school 3rd grade and 3,439 secondary school 6th grade students in Çanakkale city center, Biga, Bayramiç, Gelibolu and Yenice districts in the first semester of the 2018 - 2019 academic year. The sample consists of a total of 414 students, 178 of whom are primary school 3rd grade and 236 secondary school 6th grade students in these districts.

The students in the study drew 130 different objects in seven (7) areas. Considering all of the fields in the study, a total of 2,523 objects were drawn, of which 1,499 were female students and 1,024 were male students. When the drawings of all students are taken into account, 6.09 objects are drawn per student.

While the most object diversity was drawn in the "social - cultural area" (f=42), the least object diversity was drawn in the "health area" (f=4). While the most drawn object was in the "sporting area" (f=747, %29.61), the least drawn object was in the "health area" (f=15, %0.59). Looking at all fields, it is seen that female students (f=1.499, number of objects per student 6.63) draw more objects than male students (f=1.024, number of objects per student is 5.45).

According to the "sports area" drawings, the most swimming pools were drawn in primary school, and the most football fields were drawn in secondary schools. The fact that students have easy access to the sea or swimming pools in Çanakkale and that children can attend swimming courses at an early age have highlighted the swimming pool preference of primary school students. While the skating rink, ice rink and golf course were drawn in primary school, the same objects were not drawn in secondary school.

According to the "educational - playground area" drawings, while swings were drawn mostly in primary school, it was seen that most of them were drawn by female students. In secondary school, the most parks were drawn in the "educational - playground area". The closest thing to this drawing was the swing, and most of the drawings were made by female students. When these drawings are separated by gender; While female students drew the most swings, male students drew the most parks.

According to the "social - cultural area" drawings, the most canteens were drawn in primary and secondary schools. Secondary school students drew more in this area. One of the most striking data in this area has been the place of animal feeding. The majority of the animal feeding places drawn in primary and secondary schools were drawn by female students.

In the study, according to the "artistic area" drawings, the most illustrated wall was drawn in primary school, and the most music room and picture wall in secondary school. When all the drawings were evaluated according to gender, the most drawn objects in the "artistic alan" were the picture wall and the music room. The most striking statistics in this area can be seen on the picture wall. The majority of the illustrated wall drawings are female students.

According to the "administrative area" drawings, benches were drawn mostly in primary and secondary schools. Secondary school students drew more bicycle parking spaces than primary school students. Because secondary school students can come to school by bicycle from their homes, which are at a certain distance. They reflected these needs in their drawings.

In the study, most trees were drawn in primary and secondary schools according to the "nature - greenery" drawings. Apart from the trees, the flowered area was also one of the drawings. The

majority of the flowered areas drawn in primary and secondary schools were drawn by female students. It is seen that female students are very interested in flowery areas, visuality and colorful areas.

Due to the limited or no presence of the health sector in schools in Turkey, only two "health field" objects were drawn in primary schools and only thirteen "health field" objects in secondary schools. The majority of secondary school students' drawings are female students' drawings. According to the "health area" drawings, only infirmary and hospital were drawn in primary school, and most health rooms were drawn in secondary school.